

Visszafoglaljuk

A 41. SZÁMLA *a Szabadságot*

Szügyig érő esőrohanatban, szél cibálta gonosz-felhők alatt araszolok az önkormányzati önkény révén előbb valamiféle megfigyelői listára helyezett, később a város pere-mére kergetett (de azért még nem Bécsig, netán Nyugat-Berlinig üldözött) legújabb törzskocsmám irányába, éppen abból a lakásból indulva, amely a jelenleg *Liberté* névre hallgató kávéház mellett található. És amint menet közben, esernyőcsonkossal a kezemben benézek a visszafogottan posztmodern ízléssel berendezett belső terekbe, abban a reményben, hogy ideiglenesen netán menedéket lelek az eszelősen habzó szájjal kacagó vihar elől, eszembe jut, hogy pár éve itt még ADY ENDRE viaszból megszobort, idétlenül lenyalt frizurás (azóta szerencsére eltávolított) alakja ült az egyik asztalnál, akár valami rémálommá dermedt Unicum reklámarc, odakint meg emléktábla hirdette (és hirdeti sajnos még most is), hogy ebben, vagyis az eredetileg 1902-ben megnyitott *Szabadság* kávéházban írta a költő a *Harc a Nagyúrral* című versét 1905-ben, melynek kezdetét nyilván magam elé üvöltöm most, hiszen nálunk ez mindig aktuális, lévén a hájagyú gazemberek elpusztíthatatlanok, mert úgyszólván önnemzéssel szaporodnak:

*Megöl a disznófejű Nagyúr,
Éreztem, megöl, ha hagyom.*

De olyannyira bitang a szél, és a városom fölötti szupercella pedig oly szívós, hogy összes ellenszenvem el-

lenére már éppen letelepednék egy kávé erejéig a belső teremben, amikor azt látom, hogy a bejáratnál már kinézett asztalom szomszédságában egy riasztóan elkövéredett, úgynevezett államférfi fagyizik valami focista külsejű egyed társaságában, és ez a hungarobizarr duó világossá teszi, hogy ma én itt nem fogok asylyumot lenni az időjárás nyilaitól; és már fordulok is ki az ajtón, miközben elbeszélői omnipotenciám révén felidézem ama jelenetet, amelyet FENYŐ MIKSA ír le: „... ültünk a *Szabadság* kávéházban, és jöttek a kéziratért, s a *Harc a Nagyúrral*-t, azt ott írta, és a szedő gyerek ott állt, úgyhogy ő minden veresszakot letépett, és avval ment a gyerek”.

Ám nem lennék a szereplőim által felkent FILOLÓGUS, ha ekkor nem jutna eszembe FÜLEP LAJOS alakja, aki egyébként ebben a kávéházban ismerkedett meg személyesen a költővel; ADY egy rövid levélben ekként invitálta meg az éjszakáiba a róla rajongó kritikát közlő ifjú esztétát: „Ha nincs ellenedre, hétfőn este kilenc órakor légy a Szabadság kávéházban”. Ez 1906. március 5-én történt. FÜLEP 63 évvel később, már élete vége táján a nemrég megszüntetett *Magyar Nemzet* című újságban, 1969 januárjában közölte az *Ady Endre éjszakája és éjszakái* című emlékiratát, amelyben részletesen lefestette megismerkedésük és közös éjszakázásaik történetét. Most, ismét az utcán, amikor a továbbra is szakadó esőben megint benézek a kávéházi ablakokon, szinte látom magam előtt a régi jelenetet és hőseit, ADY és FÜLEP mellett a *Budapesti Napló* és a leendő *Nyugat* atlétaíait, és eb-

be a szcénába szerfölött zavaróan lógnak bele a jelen tökéletesen jelentéktelen, de maguknak túlsúlyosan nagy jelentőséget követelő figurái; megunva és megutálva ezt az inspiráló nőkből, valamint *social media* *influencerekből* összeröffen, kizárólag „szuperluxi” ebédmenüket fogyasztó csapatot, mely előszeretettel nevezi az élvonalnak magát, vakmerő lépésre számnom magam, azaz felfokozom narratív erőmet, mely old és köt, és teljesen önkényesen bánik el a maga által felidézett szereplőkkel, vagy ahogy a VÁNDORFILOZÓFUS mondaná DAVID HUME szavait idézve: „a képzelet a saját kénye és kedve szerint rendezheti át a maga ideáit”. És ennek jegyében úgy döntök, hogy *nem én megyek el* az ideiglenes törzskocsmámba törzsközönségemhez, hanem *én rendelem magamhoz* a szereplőimet, hogy ebben a *digital influencerek* és egyéb szélhámosok által bemocskolt, és ekként megtisztításra és újjáavatásra szoruló, egykor oly dicső eszméknek és tetteknek menedéket nyújtó, mára kávéház helyett inkább csak amolyan gasztronómiai lokációnak nevezhető helyiségben tartsam meg ma a Magyar Mámor történetéről szóló, régóta tervezett előadás-sorozatam első felolvasását.

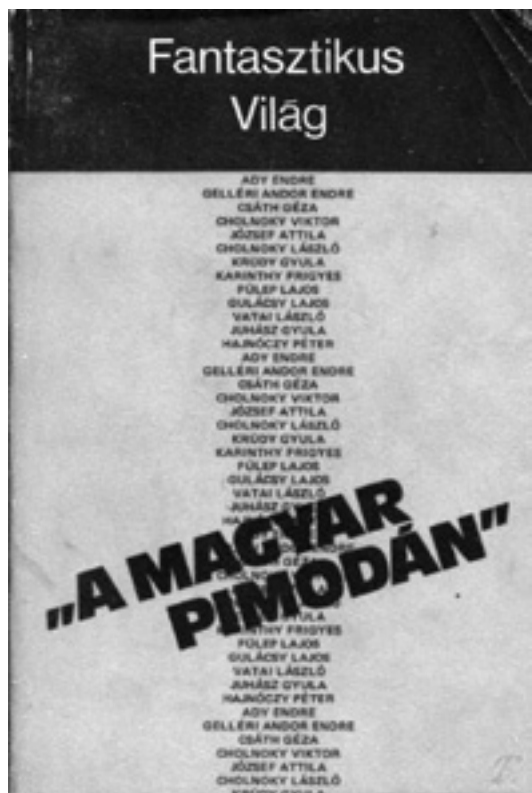
De legelőször is – hogy megkönnyítsem figuráim idevezető útját – a roppantul kedvezőtlen időjárással bánok el vaskézzel, vagyis a magamévá teszem a FREUD által is tanulmányozott DANIEL PAUL SCHREBER, az elmebeteg jogtanácsos kényszerképzetét, aki egy évvel a kávéház megnyitása után publikált emlékirataiban ezt írta: „Az időjárás bizonyos fókig az én gondolkodásomtól függ...” A terv beválik, és döntésem alapján már változnak is a díszletek; gondolkodom, tehát így lesz: a goromba esőt felszívja az ég, a zord fény átadja helyét a csicsergő napsütésnek, a szupercellának annyi; és már elhatározom, hogy akkor idevarázsolom a szereplőimet, hogy elvegyüljenek a régi hősök kávéházi sokadalmában. De ki tudná leírni elég szemléletesen meglepetésemet, hacsak jómagam nem, amikor azt kell látnom, hogy alakjaim hívás nélkül is meghallották még ki sem mondott szövegomat, és már közelednek is a hirtelen üdéré és kellemesen bizsergetőre vált levegő becézgető szellőiben: itt villog az élen SZABÓ ERVINNÉ, aki mesésen suhogó harangszoknyái egyikében vezeti előre a népet, itt döbbög nyomában a TÁLTOS mindig zsörtölődve, folyton bőkére szánt homlokkal, itt elegánsodik magánwhiskyjével a VÁNDORFILOZÓFUS, persze a SZTAREC és NEMETSCHÉK sem hiányozhat, nem is beszélve a FIZETŐPINCÉR-ről, aki egy kis boci méretű sörshordót görget maga előtt. De mindez nem elég, mert mögöttük komoly tömeg hömpölyög, mégpedig hajléktalanok megalázott és megnyomorított csapata, akiknek..., akiknek...

De ekkor már a TÁLTOS veszi át a szót: – Igen, FIILOLÓGUS uram és híveim, akiknek hamarosan al-

kotmányellenessé nyilvánítják egyetlen tevékenységét és életlehetőségét, mégpedig azt, hogy életvitelszerűen éljenek az utcán, mivel zavarnák a magyar lakosságot és kellemetlen érzéseket, netán undort keltenének a magyar emberekben! És valami olyasmit üzennek ezzel: csináljátok és gyakoroljátok a hajléktalanságot, de csak otthon, a négy fal közt! Ebből elég volt! Vezess, MELINDA! – kiáltja oda asszonyának, aki valóban, mint DELACROIX híres, *La liberté guidant le peuple* című festményén a Szabadság nemtője, ha (sokak bánatára) nem is lemeztelenített keblekkel, de lángvörös selymingében szinte daloló járással vezeti a népet, de forradalmas lendületben nem marad el mögötte NEMETSCHÉK sem, aki így kiált: – Nem vagyunk egyedül! A *Wiener Obdachlosenbund*, vagyis a Bécsi Hajléktalanszövetség üdvözlét hozom, mely így szól: *Wir sind der letzte Dreck!* Mi vagyunk az utolsó mocskok! A Föld söpredéke! De már nem sokáig! Semmik vagyunk, de majdnem minden leszünk!

– Igen, ez így van! – teszi hozzá a SZTAREC. – De akkor már szabadságot a hajléktalan állatoknak is – azzal a barátian a vállára csap egy mellette bakatató hatalmas emlősnek, akinek vonásaiban az egész ország által keresett és körülrajongott medvére ismerem, akit BAKUNYIN híve a PETRUSKA néven mutat be a társaságnak.

A szót tett követi, és a következő másodpercben már bent is van a tömeg a kávéházban, már szórják is ki a Louis Vuitton táskáikat és Bentley Platinum napszemüvegeiket kétségbeesetten szívükhöz szorító közönséget, vagy ahogy a tébolyult SCHREBER írta, ezeket a „felületesen odacsínált egzisztenciákat”; már hallani is, ahogy az utcán folyamatosan csapódnak a feltehetően jakuzzival is felszerelt megaterrepjárók ajtói; a FIZETŐPINCÉR csapra veri a sörshordót; mindenki poharat emel, iszunk és iszunk, és aztán legurítunk még egyet; a hajléktalanok elhelyezkednek a teraszon, akiknek nem jut hely, azok a Batthyány-örökmécses körüli pázsitot veszik birtokba, kezükben pohár. Magam meg már rántom is elő esőköpenyem zsebéből a „*Magyar Pimodán*” című rettenetes kötetű és minden tekintetben borzalmasan randa kötetkét, a Mámor kiskönyvtára újabb kötelepéldányát, mely az Alkoholizmus Elleni Országos Bizottság kiadásában jelent meg 1983-ban, és amely antológiát nem más szerkesztette, mint KÖNCZÖL CSABA, ez a megveszekedett alkoholista, aki egy ideig megszállott anti-alkoholista lett, azaz rablóból pandúr, de persze a végén visszaesett, agyvérzést kapott, lebénult, és 2004-ben bennégett a lakásában, amikor cigarettára gyújtva a foteljét és benne önmagát is felgyújtotta véletlenül. És ezzel adózom emlékének, valamint egykori élettársának, a szintén ragyogó russzista SZŐKE KATALIN-nak is, aki nemrég, azaz április 3-án halt meg, és ekként csatlakozott az utóbbi években ijesztő népsűrű-

ségűvé lett nekropoliszom lakóihoz. Nos, ebben a kötetben is olvasható FÜLEP már idézett emlékirata, amelyből most azt a jelenetet olvasom fel magamnak és halottjaimnak, valamint barátaim és a hajléktalankok gyülekezetének, amelyben leírja, hogyan fogadta őt ADY a *Szabadság* kávéházban, azaz itt, amelyet most a képzelet ereje révén visszafoglaltunk magunknak az arrogáns *canaille*-től:

„Elmentem a mondott helyre a kívánt időben. Kéremre a pincér odavezetett a terem közepe táján levő hosszú asztalhoz – körülötte tizen-tizenketten ültek, személy szerint nekem mind ismeretlen – mint megtudtam, főképp a Budapesti Napló munkatársai, azt hiszem, Ignótus is ott volt –, megállt egyikük bal vállánál és szólt neki: Ady urat keresi ez az úr. – Ady föl pattant a székből, szembe fordult velem, kétfelől megragadta a két karomat: Hát te vagy az! – és oda fordult asztaltársaihoz: Ez Fülep Lajos! Ady helyet szorított maga mellett, lenyomott a székre, vállamat átfogva hozzám hajolt, és elkezdett beszélni – azon az ő mindenkit elbűvölni akaró és általában elbűvölni tudó hangján és nézésével, amit attól kezdve mindenki irányában működni láttam.”

– De nem ez az érdekes! – kiált fel NEMETSCHKEK, azzal legnagyobb megrökönyödésemre a zsebéből ő is előrántja a papírfedelű kötetke egy másik, ronggyá olvasott példányát. – Hanem ez! ADY monológja! – rikkoltja bele a terembe, és már olvassa is: „Mennyi bajuk van az én éjszakáimmal, azt hiszed, én nem tu-

dom, hamar belepusztulok? De nem élhetek másképp. Mennyit beszélnek róla mindenfelé, hülyék, Ady a bohém. Én nem vagyok bohém, minden ízem lázad elene. Mert az én éjszakáimról beszélnek. Mert nekem nincs nappalom. Amiben én élek, mindig éjszaka és minél nappalabb, annál éjszakább. Minél világosabb, annál sötétebb. Kálvinista vagyok, minden őszám az lehetett már a kálvinizmus előtt, már a kereszténység előtt. Nem vagyok teológus, sem filozófus, nem tudom mi a predestináció, de belém van ivódva. Mindenben látom, ami velem történik. Már abban, hogy éppen ide születtem, erre a földre, ebbe a népbe. Tudom, hogy én nem lehettem más és nem tehetek mást, mint amit teszek, ha beledöglöm is, nem én választottam, engem választottak. Tudom azt is, nem érdemes itt már semmi, ezt a népet megtörték, tönkretették, megölték, de mit tehetek, helyt kell állanom, úgy kell verekednem, mintha a jövőért tenném, az pedig nincs és mégis muszáj”.

– De nem ez az érdekes! Hanem ez! Ugyancsak ADY monológja! – üvölti most a TÁLTOS, és már meg se lep, hogy ő is elrántja az esőkabátja zsebéből a kötet egy harmadik példányát, és már olvas is: „Az én magyarságom nincs már sehol énrajtam kívül, én vagyok az utolsó élő magyar, tudom, utolsónak lenni, egyetlennek lenni, egyedül lenni a világon, – gondolj arra az emberre, aki majd utolsó lesz a világon, délelőtt, ha fölriadok a nehezen sikerült rövid álomból, és körülnézek abban az undok hotelszobában, mint a rab a cellában, teljesen teljes egyedül a világon, tudod mire gondolkodok? – nevetni fogsz rajta – most fölkel, és fölöltözik az utolsó magyar – mikor a cipőt húzom a lábamra, erre a magyar lábamra ezzel a magyar kezemmel (és kinyújtotta a lábát, fölemelte a jobbját)... nem hagy el egy percse se... én mindig ezt érzem... tegnap is így volt, tegnapelőtt is... hát mondd meg te, lehet így élni?”

– Értitek a lényegét, barátaim? – zokog fel a TÁLTOS, és magába önt egy szikrázó fröccsöt. – Hogy ADY óta hová, miféle poklokba zuhantunk? Mert már utolsó magyar sincs, immár mindenki az utolsó magyar. Vagy senki sem. Te meg én, te, és te és te – mutogat végig a teremben. – Vagy: én sem, te sem, ti sem... Egyikünk sem.

– Jaj, maguk magyarok... Délibábos egy népség. És ez az ADY is... A fiatal LUKÁCS GYÖRGY, az egyetlen szóba jöhető magyar teoretikus jellemezte őt és magukat, magyarokat is a legmélyebben már 1908-ban – mondja flegmán a VÁNDORFILOZÓFUS, és már olvassa is, maga elé rántva SZABÓ ERVINNÉ laptopját: „Ady Endre ... ha csak róla lenne szó, minden egyszerűbb lenne. Nem volna túlzás ezt mondani: ha Ady Endre nem volna, ki kellene találni. Mert hiába minden, Ady elsősorban a forradalom nélküli magyar forradalmárok poétája. Siratnivalóan

groteszk ez az Ady Endre publikuma. Olyan emberek-ből áll, akik úgy érzik: nincsen segítség, csak a forradalom. Akik ezt látják: ami van, az nem volt új és jó sohasem, csak elnyelője mindig minden újnak és jónak; rossz, amin nem lehet toldani, amit el kell pusztítani, hogy helyet adjon új lehetőségeknek. Forradalom kellene, de még megkísérelésének távoli lehetőségeit sem lehet remélni. Mert Magyarországon a forradalom csak lelkiállapot, csak az egyetlen pozitív, formai lehetősége annak, hogy a végtelen izoláltság okozta kétségbeesés csak kifejezést is bírjon kapni. Csak lelkiállapot, csak vágyódás, és annyira és oly kizárólag az, hogy nemcsak nem felel meg neki a valóságban semmi, de még mint képzelődésben sincsen benne semmi igazán megfogható, semmi egy bár utópisztikus realitásba belekapcsolódó.”

Eddig a felolvasás, és mi tagadás, a hangulat kissé alászáll, üres tekintettel bámuljuk üresedő poharainkat. Ám ekkor üde hang muzsikál bele az alkonyatba: – Hölgyeim és uraim, jöjjenek, ne vessék meg szerény kínálatunkat!

Kitódulunk az utcára, ahol szinte mesebeli látvány fogad: a holdfény ezüstjében fürdő alkonyatban, a lombos fák alatt kedvesen sziesztázó teraszon és az örökmécses körüli téren is mindenütt terített asztalok állnak, akárha valamiféle nagyobb fogadásra készülénének, de ezek az asztalok a legkevésbé sem roskadoznak a földi javaktól, lazactól, szarvasgombától, kemencés angus bélszíntől, borjúszegetől, nincs hatféle *macaron* vagy *mille feuille*, és a teríték se porce-

lán, se herendi, se nymphenburgi, és ezüstneműről szó se essék, ellenben egyszerű zsíros kenyerek sorakoznak újságpapírral fedett asztalokon, némi újhagyma, pár szem paradicsom, néhány karika paprika, só és bors társaságában. Ennyi a kínálat, nem több. És SZABÓ ERVINNÉ így kiált, miközben pukedlizik: – Fáradjanak a terítékhez, becsüljék meg ezt az Élvo-nal vacsorát, vagy ahogy a celebpicák mondanák, ezt a *Front Row Dinnert*, hiszen nekünk, valódi és szelle-mi hajléktalanoknak, funkcionális csöveseknek csak ilyen dukál! Számunkra ez a szuperluxi!

És szarkasztikusan hívó szava oly csábító, hogy még PETRUSKA is odacammog, felszed a földről egy papírdarabot, megkóstolja, aztán széttépi, és az arcába szórja a szemben levő házból éppen kilépő egy-kori múzeumi vitrin- és koronaórnek, én meg örömtől felujjongó szívvel ismerem fel a cetliben a 41-ik számlát! ■■■

■ **Bán Zoltán András** (1954): irodalmár. Csont András néven zenei írásokat is publikál. Korábban a Beszélő és a Magyar Narancs szerkesztője. Legutolsó kötete: *Betűtésza*, Kalligram, 2018.

N O É
V E N D É G
L Ö J E